

Enkele voorbeelden in literaire vertalingen in het Tsjechisch

Dit verschil van gezichtspunt geeft uiteraard vooral bij literaire vertalingen interpretatieproblemen. Ik geef nu drie voorbeelden, waarin ik de Nederlandse tekst met de vertaling in het Tsjechisch confronteer.

De eerste tekst komt uit Magriet de Moors *Eerst grijs dan wit dan blauw*. Het is het ogenblik dat Robert Noort terugdenkt aan de verdwijning van zijn Tsjechische vrouw Magda. Het is een levendige vertelling met afwisseling van verhalende presens, perfectum en imperfectum (De Moor 1994: 63):

Ineens betreft zijn gezicht. Zijn borstspieren verkrampen. Op volle sterkte heeft de informatie van zijn geheugen hem getroffen: toen hij gisteren tegen tien en thuish kwam, moest hij teruglopen over het tuinpad en de voordeur met zijn sleutel openen; hij stapte op kranten en post; (...)

Dit wordt in de vertaling van Magda de Bruin (Moorová 2003: 55):

Náhle se zakabonl. Prsni svaly se sáhnuu. Informace paměti ho zasáhla plnou silou: když věra kolem desáté přišel domů, musel se vrátit po zahrádce přesence a otevřít klíčen přední vchod; slápnul na noviny a poštu; (...)

De Bruin gebruikt voor het verhalende presens – *betrakt, verkrampen* – terminatieve vormen. In het Tsjechisch is het resultaat belangrijk. In het Nederlands gaat het echter naar mijn mening om de actie zelf, dus eerder een niet-tijdsbepaalde situatie die logischerwijs met duratieve werkwoorden zou moeten worden weergegeven. Die bestaan in het Tsjechisch niet voor *betrakken* in deze betekenis, maar wel voor *verkrampen* – *křecovit se svírat*, wat echter een minder poëtische vertaling oplevert.

Een soortgelijk probleem geldt voor de volgende zin. In het Nederlands is er sprake van een herinnering die hem, *voortgaand* aan de zonet beschreven onwillkeurige lichamelijke reacties, *heeft* getroffen. Vervolgens beschrijft een levendig verhalend imperfectum de inhoud van die herinnering, waarin de hele situatie hem weer voor ogen komt. Dat de herinnering hem *voortgaand* aan de fysieke reacties trof, zullen de meeste Tsjechische lezers wel begrijpen. Maar mortologisch staat de informatie op gelijke lijn met de verleden tijden die de inhoud van de herinnering beschrijven. De levendigheid en ogenblikkelijkheid van het Nederlandse origineel gaan in de vertaling verloren.

De tweede tekst komt uit *De Aanslag* van Harry Mulisch. Tijdens de scène in de eerste episode, voortgaand aan de aanslag, mijmert de jongen Anton over een capsule die in Amerika in 1938 wordt bewaard voor 5000 jaar:

Alle belangrijke bibliotheken en musea in de wereld hadden een oorkonde gekregen, waarop de plek van de met beton dichtgestorte 'eeuwige schacht' was aangegeven, opdat zij te vinden zou zijn in de zeventigste eeuw. Maar waarom, vroeg Anton zich af, moest er juist tot het jaar 6938 worden gewacht? Kon het niet al eerder interessant zijn?